

– здатність застосовувати теоретичні знання щодо менеджменту і маркетингу в фізкультурно-оздоровчій сфері та практичні навички організаційно-управлінської діяльності в ринкових умовах;

– здатність здійснювати реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення нормального рівня здоров'я, оптимального фізичного стану та кондиції осіб різного віку (зокрема учнів спеціальних медичних груп) з порушеннями різної нозології;

– уміння застосовувати інноваційні фізкультурно-оздоровчі технології, форми, методи й засоби для формування і збереження здоров'я різних груп населення;

– здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

Література:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И.А. Зимняя – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПНПУ ІМЕНІ В.Г.КОРОЛЕНКА

Новописьменний Сергій

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У статті розглядаються основні проблеми здоров'я сучасної молоді та шляхи і напрямки формування здорового способу життя студентів природничого факультету.

Протягом всього існування людства проблема здоров'я завжди була у центрі уваги кожної людини. Здоров'я є головним компонентом людського щастя. Тільки здорова людина спроможна ефективно створювати матеріальні та духовні цінності, генерувати нові ідеї і творчо їх втілювати. Здоров'я є цінністю кожної людини та фундаментальною цінністю усього суспільства.

Кожна держава, яка дотримується гуманістичних та демократичних принципів, повинна в першу чергу турбуватися про здоров'я своїх громадян, і насамперед – дітей та молоді. Сьогодні в Україні активізується робота в галузі охорони здоров'я населення, формування здорового способу життя, розвитку фізичної культури і спорту тощо. Однак зазначені заходи не можуть призвести до радикальних перетворень у справі загальнонародного оздоровлення,

тому що не охоплюють усіх суспільних відносин; не спрямовані на покращення індивідуального і суспільного життя; не утворюють єдності на концептуальному, законодавчому й організаційному рівнях; не мають загальної основи цілісної державної політики.

В останні роки різко погіршився стан здоров'я населення України, особливо дітей та учнівської і студентської молоді. 95-97% учнів закінчують школу хворими. Великий відсоток сучасної молоді має шкідливі звички, зросла кількість венеричних хвороб, абортів серед молоді внаслідок низької статевої культури. Тому важлива роль у збереженні здоров'я, формування здорового способу життя належить закладам освіти всіх рівнів, починаючи з дошкільного і закінчуючи вищим.

Ще в 1981 р. Мадридська конференція міністрів охорони здоров'я Європейських країн визнала пріоритетним освітнім напрямком збереження і зміцнення здоров'я населення. У 1988 Комітет міністрів країн – членів Ради Європи розробив детальні рекомендації щодо впровадження курсів з охорони здоров'я в усі ланки освітніх закладів цих країн. Визнано, що отримання знань з питань охорони здоров'я і здорового способу життя важливе для всіх вікових груп населення, але найважливішим воно є для молоді, оскільки вона може найлегше адаптуватися до зміни способу життя, і саме від неї залежить майбутнє кожної країни. Цим пояснюється пріоритетність, яку Рада Європи визнає за розвитком спеціальних освітніх дисциплін, що формують у школярів і студентів свідому мотивацію здорового способу життя.

Прерогатива збереження здоров'я дітей та молоді в теперішній час належить системі освіти, і створення кафедр, що займаються проблемою здоров'я, в багатьох закладах освіти пряме тому підтвердження. Заклади освіти повинні формувати ціннісні орієнтації суб'єктів навчально-виховного процесу, серед яких пріоритетними є культура та здоров'я.

Проблема формування і збереження здоров'я молоді в українському суспільстві висвітлена у працях таких науковців, як Г.Л. Апанасенко, Е.Г. Булич, С.С. Волков, М.С. Гончаренко, М.В. Гриньова, В.С. Грушко, Л.А. Животовська, С.В. Кириленко, О.Д. Міхільов, І.В. Муравов, Л.А. Попова, С.В. Страшко, В.С. Язловецький, Ю.Д. Бойчук та багатьох інших.

Мета статті – висвітлити основні напрямки і перспективи формування здорового способу життя студентів природничого факультету.

Формування здорового способу життя студентської молоді під час навчання в університеті є пріоритетним напрямком навчально-виховного процесу природничого факультету і складовою підготовки вчителя демократичного світогляду і гуманістичної орієнтації. У

формуванні особистості в цілому, в тому числі і здорового способу життя, особливого значення набувають такі види діяльності, як навчання, художньо-естетична діяльність, заняття спортом і громадська активність. Отже, основним в організації здорового способу життя студентської молоді є принцип єдності виховання, самовиховання і діяльності.

Як відомо, спосіб життя є фактором, що обумовлює понад 50% здоров'я людини. Спосіб життя – соціальна категорія, яка включає якість, устрій і стиль життя. За визначенням ВООЗ, спосіб життя – це спосіб існування, який ґрунтується на взаємодії між умовами і конкретними моделями поведінки людини. Таким чином, «здорова» модель поведінки для певних конкретних умов зменшує ризик виникнення захворювання. Аналіз ситуації, яка склалася в сучасних умовах, показує, що для країни притаманна деградація здоров'я населення, тому важко переоцінити важливість знання фундаментальних законів раціонального формування, збереження і зміцнення свого власного здоров'я.

Формування здорового способу життя студентів під час навчання здійснюється різними засобами. Одним з них є вивчення таких дисциплін: валеологія, основи здорового способу життя, основи раціонального харчування, технології створення здоров'язбережувального середовища у ВНЗ, фізична реабілітація з основами масажу і самомасажу, основи медичних знань та циклу природничих і психолого-педагогічних дисциплін. Формуючими складовими здорового способу життя є психологічні установки на необхідність бути здоровим, значення здоров'я для успішного навчання, подальшого працевлаштування і кар'єри, а також для створення щасливої сім'ї і народження здорових дітей. Особлива роль у формуванні здорового способу життя відводиться валеології. Структура дисципліни дозволяє формувати у студентів у процесі її опанування засади здорового способу життя, розвитку в них творчого саногенного мислення і методичної рефлексії, виховання свідомого та дбайливого ставлення до свого власного здоров'я та здоров'я дітей як головної умови якомога повнішої реалізації творчого і фізичного потенціалу особистості. Це відображено в змісті програми курсу «Валеологія», який включає такі основні розділи: «Проблеми здоров'я людини в сучасному суспільстві», «Здоров'я дитини – ключ до здоров'я дорослої людини», «Фізичне здоров'я та шляхи його поліпшення», «Основи раціонального харчування», «Екологія і здоров'я», «Основи психічного здоров'я», «Соціальні умови здоров'я», «Духовний світ людини та її здоров'я». Дана програма за змістом охоплює основні проблеми формування здорового способу життя. Вона побудована з урахуванням принципу наскрізних ліній, що дає можливість досягти поступовості,

системності, логічної послідовності засвоєння студентами валеологічних знань, умінь і навичок.

Важливе значення для узагальнення і систематизації знань та формування валеологічних умінь і навичок мають розроблені завдання для виконання студентами на лабораторних і практичних заняттях, що сприяють формуванню системи валеологічних знань умінь та навичок для збереження і зміцнення свого здоров'я. Ці знання необхідні також для пропаганди здорового способу життя серед учнівської молоді під час проходження активних педагогічних практик. Педагогічна практика, її зміст та організація посідає важливе місце серед багатьох факторів, що визначають успіх підготовки сучасного вчителя. Саме вона доповнює, поглиблює теоретичні знання студентів з даної проблематики, пов'язує навчання з їх майбутньою виховною діяльністю, прищеплює інтерес до цієї діяльності, акцентує її професійну спрямованість. Досвід переконує нас у тому, що тільки в практичних умовах школи первинне орієнтування може перейти у стійку професійну навичку. Під час практик майбутні вчителі розробляють і проводять виховні заходи і уроки, присвячені формуванню здорового способу життя, профілактиці девіантної поведінки, вихованню культури міжстатевих відносин. Крім того, студенти, які отримують спеціальність вчителя основ здоров'я, проходять навчальну валеодіагностичну практику в різних лікувально-оздоровчих та громадських закладах м. Полтави та за її межами, що займаються збереженням і зміцненням здоров'я та формуванням здорового способу життя населення м. Полтави і області. Це Полтавський обласний центр здоров'я, Санаторій «Сосновий бір», Гімназія «Здоров'я» № 14, ДЮСШ №2, Центр реабілітації дітей з ураженнями нервової системи, Центр реабілітації дітей-інвалідів «Монтессорі», Полтавська обласна реабілітаційно-спортивна школа інвалідів. Після проходження практики студентів часто запрошують до волонтерської діяльності з метою профілактики девіантної поведінки молоді.

Під час навчання здійснюється також науково-дослідницька робота при підготовці рефератів, курсових та магістерських робіт з валеологічної тематики, що сприяє формуванню здорового способу життя. При закінченні курсу студенти складають індивідуальну оздоровчу програму корекції свого здоров'я. В результаті вивчення курсу «Валеологія» студенти набувають умінь: визначати чинники здоров'я людини в конкретних ситуаціях; пояснювати наслідки впливів сонячного і космічного випромінювання на здоров'я людини; складати індивідуальні раціони харчування; використовувати загальнозміцнюючі засоби збереження здоров'я; оцінювати стан власного здоров'я; використовувати методи саморегуляції для покращення свого здоров'я.

Для більш ефективного формування здорового способу життя серед студентської молоді, а також профілактики девіантної поведінки, поширення венеричних захворювань і абортів, систематично організовуються зустрічі з провідними медичними фахівцями м. Полтави, перегляд науково-популярних фільмів з даної проблематики в межах виховних заходів та кураторських годин.

Колектив природничого факультету постійно розвиває традиції кураторства та наставництва. Саме під час неформального, довірливого спілкування студентів з викладачем-куратором або зі старшокурсником-наставником здійснюється реальний вплив на формування світогляду і здоров'ятворчої поведінки молоді людини, корекція системи її життєвих принципів, цінностей, поглядів, самоаналіз вчинків. Тематика кураторських годин добирається з кола найактуальніших проблем сучасного молодіжного соціуму, таких, як «Причини асоціальної поведінки молоді», «Сенс твого життя», «Твоя майбутня сім'я», «Профілактика шкідливих звичок» та ін. Стало вже традицією на кураторські години запрошувати пропагандистів різних систем оздоровлення організму, які виступають перед студентами з бесідами і лекціями про переваги здорового способу життя.

Значущою ланкою у системі формування здорового способу життя на природничому факультеті є участь студентів у спортивно-масовій роботі. Студенти активно займаються різними видами спорту, беруть участь у змаганнях з волейболу, футболу, настільного тенісу, плавання, ритмічної гімнастики та багатьох інших.

Спільно з Полтавським обласним центром профілактики та боротьби зі СНІДом у 2017 році було організовано і проведено соціологічне дослідження серед студентів факультету з метою вивчення загального рівня знань за питаннями профілактики ВІЛ-інфекції та виявлення форм роботи по активному формуванню навичок безпечної поведінки. Було проанкетовано 52 магістри і 29 студентів першого курсу. Завданнями дослідження було:

а) визначити у студентів рівень знань щодо шляхів передачі ВІЛ-інфекції, а також обізнаність стосовно можливості визначення зараження;

б) виявити ступінь усвідомлення масштабів поширення ВІЛ-інфекції, можливості власного зараження, а також розуміння наслідків інфікування;

в) з'ясувати ставлення студентів до ВІЛ-інфікованих людей;

г) визначити ступінь особистої активності щодо запобігання особистого інфікування;

д) з'ясувати джерела інформації про ВІЛ-інфекцію.

Після проведеного аналізу результатів дослідження були зроблені такі висновки:

- рівень поінформованості студентів магістрів вищий ніж 1-го курсу, але це не призвело до підвищення розуміння необхідності захищеного сексу;
- більше третини (38,5%) опитаних студентів негативно ставляться до ВІЛ-інфікованих;
- більше ніж половина (51,9%) опитаних схильні до ризикованої статевої поведінки;
- основним джерелом інформації про ВІЛ-інфекцію залишаються засоби масової інформації.

Вище наведені дані свідчать, що інформаційно-просвітницька робота, яка проводилася серед студентів, хоча й підвищила рівень знань із проблем ВІЛ/СНІДУ, але не сформувала навичок безпечної поведінки та толерантного ставлення до ВІЛ-інфікованих.

З метою покращення інформаційно-просвітницької діяльності, сприяння активного формування здорового способу життя, адекватного ставлення до ВІЛ-інфікованих були дані рекомендації:

- упроваджувати нові, інтерактивні форми просвітницької роботи зі студентською молоддю (дискусії, тренінги, інсценування, мозкові атаки тощо);
- активно залучати студентів до інформаційно-просвітницької роботи серед студентської та учнівської молоді з проблеми запобігання поширенню ВІЛ-інфекції;
- при проведенні інформаційно-просвітницької роботи серед студентів приділяти належну увагу психологічним, правовим та соціальним аспектам;
- налагодити зв'язок сумісної роботи з питань профілактики ВІЛ/СНІДУ з Центром соціальних служб для молоді, громадськими та благодійними організаціями щодо залучення студентів до волонтерської роботи за принципом «Рівний-рівному» та роботи з ВІЛ-інфікованими дітьми в загальноосвітніх закладах.

Дані рекомендації були враховані в навчально-виховному процесі природничого факультету. Студенти природничого факультету з успіхом працюють волонтерами Червоного Хреста по профілактиці ВІЛ-інфекції, наркоманії і туберкульозу як серед студентської, так і серед учнівської молоді.

У вихованні культури здоров'я, формуванні здорового способу життя людини значне місце посідає естетичне виховання. Його часто розглядають як прилучення особистості до світу мистецтва, прищеплення художнього смаку. Адже етика і естетика поведінки визначаються внутрішнім, духовним світом людини, на формування якого значний вплив має мистецтво, література.

У зв'язку з цим позааудиторна виховна робота на природничому факультеті розглядається як самостійний напрямок формування

професіоналізму педагога. Тут студенти почуваються не тільки суб'єктами професійного навчання, а постійно перебувають у стані активної життєтворчості. Безперервна низка заходів, до яких вони залучаються, створює специфічне середовище особистісного формування, надзвичайно корисне для майбутнього фахівця. Після закінчення університету у студентів зі сформованим здоровим способом життя є можливість протидіяти будь-яким негативним змінам життєвого середовища, фізичним, соціальним, психологічним, екологічним – і бути прикладом у формуванні здорового способу життя своїх учнів.

ПРОЕКТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ ТА ПРОГРАМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Пивовар Ніна, Хілінська Тетяна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Стаття присвячена проблемі використання здоров'я збережувальних моделей та програм у навчально-виховному процесі для поліпшення здоров'я його суб'єктів.

Ключові слова: проектування навчально-виховного процесу, здоров'язбереження, здоров'язбережувальні моделі.

За даними соціально-демографічних, психологічних, медичних та валеологічних досліджень, які проводилися 8-10 останніх років, стан здоров'я населення неухильно погіршується. Проблема поглиблюється ще й тим, що негативні тенденції у здоров'ї починають виявлятися у підростаючого покоління. Хронічні захворювання мають 37-45% дітей, морфо-функціональні порушення різного характеру 50-53%. Як наслідок, тільки 6-10% випускників шкіл визнано здоровими. Безумовно, відповідальність за такий стан речей лежить на дорослих людях, і перш за все, на батьках та педагогах. Встановлено, що головним руйнівником здоров'я кожного нового покоління є школа. Цей факт визнавали майже всі міністри охорони здоров'я та освіти; та й зі здоров'ям учителів справи не ліпші. Лише 10% вчителів почувають себе достатньо здоровими: у них відсутні хронічні захворювання та підтримується відносно високий рівень працездатності. 85% сучасних вчителів, за даними обстежень, переживають стан стійкого стресу. А це є причиною нервових відхилень (у більшості неврозів), близько 70% вчителів страждають ними.

Таким чином, важливо у вчителів сформувати наукове розуміння сутності валеологічного підходу до шкільної освіти, проаналізувати